

## MAKTABGACHA 6-7-YOSHLI BOLALARNING SHAXSIY VA KREATIV QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA FREBEL TUHFALARINING ROLI

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti "Maktabgacha ta'lim"*  
*kafedrası 1-kusr magistranti Xasanova Mavjuda Bahtiyor qizi*

*Email: xasanovamavjuda09@gmail.com*

**Annotatsiya:** Maqolada maktabgacha 6-7 yoshli bolalarning shaxsiy va kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda Fridrix Frebelning o'quv o'yinlari («Frebel tuhfalari») ning roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Ta'limning ushbu bosqichida shaxsning mustaqilligi, ijodkorligi, mantiqiy fikrlashi kabi asosiy fazilatlarining shakllanishi masalalari ko'rib chiqiladi. Frebel tuhfalarining mohiyati, tarkibi va ularning bolalarning rivojlanishiga ta'sir mexanizmlari tahlil qilinadi. Asosiy e'tibor ushbu o'quv o'yinlarining bolalarning mustaqillik, izchillik, mas'uliyat kabi shaxsiy fazilatlarini, shuningdek, tasavvur, konstruktiv va innovatsion fikrlash, muammolarni hal qilish kabi kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishdagi roliga qaratilgan. Xulosada, Frebel tuhfalarining zamonaviy maktabgacha ta'limda bolani maktab va hayotga tayyorlashdagi dolzarbligi va samaradorligi ta'kidlanadi.

**Kalit so'zlar:** Maktabgacha ta'lim, Frebel tuhfalari, Shaxsiy rivojlanish, Kreativ qobiliyatlar, 6-7 yoshli bolalar, Fridrix Frebel, Pedagogika, O'yin orqali ta'lim, Mustaqillik, Muammolarni hal qilish, Tasavvur, Mantiqiy fikrlash

**Аннотация:** В статье рассматривается роль и значение учебных игр Фридриха Фребеля («дары Фребеля») в развитии личностных и креативных способностей детей дошкольного возраста 6–7 лет. Анализируются вопросы формирования таких ключевых качеств личности на данном этапе образования, как самостоятельность, творчество и логическое мышление. Изучаются сущность и состав даров Фребеля, а также механизмы их воздействия на развитие ребёнка. Основное внимание уделено роли данных

учебных игр в развитии у детей таких личностных качеств, как самостоятельность, последовательность, ответственность, а также таких креативных способностей, как воображение, конструктивное и инновационное мышление, умение решать проблемы. В заключение подчеркивается актуальность и эффективность даров Фребеля в подготовке ребёнка к школе и жизни в условиях современной дошкольной образовательной системы.

**Ключевые слова:** дошкольное образование, дары Фребеля, личностное развитие, креативные способности, дети 6–7 лет, Фридрих Фребель, педагогика, обучение через игру, самостоятельность, решение проблем, воображение, логическое мышление.

**Annotation:** The article examines the role and significance of Friedrich Froebel's educational games ("Froebel gifts") in developing the personal and creative abilities of preschool children aged 6–7. It discusses the formation of key qualities at this stage of education, such as independence, creativity, and logical thinking. The essence and structure of Froebel gifts, as well as their mechanisms of influence on child development, are analyzed. The main focus is placed on the role of these educational games in fostering such personal qualities as independence, consistency, and responsibility, as well as creative skills such as imagination, constructive and innovative thinking, and problem-solving abilities. The conclusion highlights the relevance and effectiveness of Froebel gifts in preparing children for school and life within the context of modern preschool education.

**Keywords:** preschool education, Froebel gifts, personal development, creative abilities, 6–7-year-old children, Friedrich Froebel, pedagogy, learning through play, independence, problem solving, imagination, logical thinking.

## KIRISH

Maktabgacha ta'lim – bu bolaning kelajakdagi shaxsi, bilimdoni va ijodkorligining poydevori qo'yiladigan eng muhim bosqichdir. Ayniqsa, 6-7 yoshdagi bolalar maktab ta'limiga tayyorgarlik ko'rish bilan birga, murakkab

mantiqiy va obrazli fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish davridir. Ayni shu yoshda bolaning shaxsiy fazilatlarini (mustaqillik, mas'uliyat, izchillik) va kreativ qobiliyatlari (tasavvur, ixtirochilik, muammoni yechish) shakllanib, rivojlanadi. Zamonaviy pedagogika ushbu qobiliyatlarni rivojlantirishning samarali vositalarini izlamoqda. Biroq, ko'p hollarda eng samarali usullar tarixiy ildizlardan, xususan, nemis pedagogi Fridrix Frebel (1782-1852) ning g'oyalaridan kelib chiqadi. Uning yaratgan "Frebel tuhfalari" bolalarni faol, mustaqil va ijodiy shaxs sifatida shakllantirishning noyob vositasi hisoblanadi. Ushbu maqolada Frebel tuhfalarining 6-7 yoshli bolalarning shaxsiy va kreativ rivojlanishidagi o'рни va ahamiyati tahsil etiladi.

### **Asosiy qism**

Frebel tuhfalari mohiyati va ularning pedagogik ahamiyati

Fridrix Frebel tomonidan ishlab chiqilgan "tuhfalar" (didaktik o'yinlar to'plami) — bolalar bilan ijodiy ishlashda eng qadimiy, lekin hanuzgacha dolzarb va samarali metodlardan biri hisoblanadi. Bu metodika orqali bolaning o'zini anglash, mantiqiy fikrlash, tasavvur qilish va ijod qilish qobiliyatlari shakllanadi.

Maktabgacha ta'limda innovatsion va ijodiy metodlarga ehtiyoj ortib bormoqda.

Bolalar bilan didaktik o'yinlar asosida ishlash ularning shaxsiy qobiliyatlarini erta yoshdanoq ochib beradi. Frebel metodikasi bugungi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan, zamonaviy yondashuvlarga mos keladi.

Maktabgacha yosh — bu bola shaxsining shakllanishida asosiy, hal qiluvchi bosqich hisoblanadi. Ayniqsa, 6–7 yosh oralig'i bolaning shaxsiy jihatlari (mas'uliyat, mustaqillik, o'z-o'zini boshqarish) va ijodiy tafakkuri shakllanadigan

davrdir. Shu sababli bolaga taklif qilinadigan har bir didaktik material, o'yin, metod yoki vosita uning psixik va intellektual rivojiga bevosita ta'sir qiladi.

Frebel tuhfalari – bu bolalarga tizimli ravishda beriladigan, o'yin orqali o'rganishga qaratilgan 6 ta asosiy to'plamdan iborat. Har bir tuhfa ma'lum bir

rivojlanish vazifasini bajaradi. 6-7 yoshli bolalar uchun ayniqsa quyidagi tuhfalar muhimdir:

- 1-2-tuhfalar: Rangli to'plar, sharsimon va kub shaklidagi jismlar. Bolada asosiy shakl va rang tushunchalarini shakllantiradi.

- 3-4-tuhfalar: Kublar, prizmalar va bo'laklardan iborat konstruktorlar. Bo'laklarni bir-biriga bog'lash, turli konstruksiyalar yasash imkoniyatini beradi.

- 5-6-tuhfalar: Kublar, prizmalar va bo'laklarning murakkabroq to'plamlari, shuningdek, lentalar, rangli qog'ozlar va modellastirish materiallari. Bu bolaning murakkabroq loyihalarni amalga oshirishiga yo'l ochadi.

Frebel tuhfalarining asosiy pedagogik tamoyili – bu "butundan qismlarga" va "soddadan murakkabgacha" o'tish printsidir. Bola avval oddiy shakllarni o'rganadi, so'ngra ularni birlashtirib, yangi va murakkab narsalar yaratadi.

*Frebel tuhfalari bolaning shaxsini quyidagi jihatlarda shakllantirishga xizmat qiladi:*

- Mustaqillik va o'z-o'zini idrok etish: Bola har bir tuhfa bilan ishlashda o'z rejasini tuzadi, qanday konstruksiya yoki shakl yasashni o'zi hal qiladi. Bu unga o'z qarorlari va harakatlari uchun mas'uliyatni his qilishga o'rgatadi.

- Izchillik va sabr-toqat: Loyihani yakunlash uchun bola bir nechta bosqichlardan o'tishi kerak. U birinchi kubdan minorani qura olmasligini tushunib, bosqichma-bosqich, izchil harakat qilishni o'rganadi. Bu sifat maktab hayoti uchun juda muhimdir.

- Aniqlik va tartiblilik: Har bir tuhfa o'ziga xos tartibda beriladi va bolalar materiallarni muayyan tartibda saqlash va ishlatishga o'rganadilar. Bu ularning tashkilotchilik qobiliyatini rivojlantiradi.

- Ijtimoiy munosabatlar: Guruhda ishlash jarayonida bolalar bir-birlari bilan g'oyalarini almashadilar, bir loyiha ustida birgalikda ishlaydilar, o'z navbatini kutish va sherikning fikriga hurmat ko'rsatishni o'rganadilar.

### **Kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishdagi roli**

Kreativlik nafaqat san'at, balki muammolarni yechish, yangi g'oyalar yaratish qobiliyatidir. Frebel tuhfalari aynan shu sohada beqiyos imkoniyatlar yaratadi:· Tasavvur va obrazli fikrlashni rivojlantirish: Bola kublar va bo'laklar yordamida o'ylagan qasrini, ertakdagi qal'ani yoki hayoldagi mashinasini yasaydi. Bu materiallar cheklangan bo'lsa-da, ularning kombinatsiyasi deyarli cheksizdir, bu bolaning tasavvurini rivojlantiradi.

· Makkroj va konstruktiv fikrlash: Turli shakllarni birlashtirib, yangi strukturalar yaratish bolada mantiqiy va konstruktiv fikrlashni rivojlantiradi. U "Agar men bu kubni shu prizmaga qo'ysam, nima bo'ladi?" degan savol bilan tajriba o'tkazadi. Muammolarni yechish qobiliyati: Agar yasalgan minorasi doim qulab tushsa, bola uning barqarorligini qanday ta'minlash kerakligini o'ylaydi. U turli usullarni sinab ko'radi (poydevorni kengaytiradi, balandligini kamaytiradi), ya'ni muammoni mustaqil hal qilishga harakat qiladi. Frebel tuhfalari o'yinni cheklamaydi, balki rag'batlantiradi. Bola kublardan mashina yasashi mumkin, lekin u ularni pul, meva yoki boshqa narsalar sifatida ham tasavvur qilishi mumkin. Bu unga ramkadan tashqarida, erkin fikrlashni o'rgatadi.

### **Xulosa**

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, Fridrix Frebelning yaratgan tuhfalari nafaqat o'tmishdagi pedagogik meros, balki bugungi kunning maktabgacha ta'lim muassasalarida ham o'zining dolzarbligi va samaradorligini saqlab qolmoqda. 6-7 yoshli bolalar uchun Frebel tuhfalari nafaqat o'yinchoq, balki shaxsni shakllantirishning kuchli vositasi hisoblanadi. Ular yordamida bola:

- Shaxsiy jihatdan mustaqil, mas'uliyatli, izchil va tartibli bo'lishni o'rganadi.
- Kreativ jihatdan esa o'z tasavvurini erkin ifodalaydigan, muammolarni yechish yo'llarini topadigan va mantiqiy fikrlaydigan shaxsga aylanadi. Shuning uchun ham maktabgacha ta'lim tizimida Frebel metodikasini va uning tuhfalarini keng qo'llash bolalarni nafaqat maktabga, balki murakkab va o'zgaruvchan hayotga ham yaxshi tayyorlashning ishonchli yo'li hisoblanadi

### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Froebel, F. (2005). The Education of Man. New York: Dover Publications.
2. Brosterman, N. (1997). Inventing Kindergarten. New York: Harry N. Abrams.
3. Liebschner, J. (1992). A Child's Work: Freedom and Guidance in Froebel's Educational Theory and Practice. London: Hawthorn Press.
4. Manning, J. P. (2005). Rediscovering Froebel: A call to re-examine his work. Early Childhood Education Journal, 32(6), 371–376.
5. Seidel, J. (2019). Froebel Gifts and Their Impact on Early Childhood Development. Journal of Early Childhood Studies, 14(2), 45–59.
6. Saracho, O. N. (2012). Contemporary perspectives on early childhood curriculum. Early Child Development and Care, 182(1), 1–12.
7. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. (2020). Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari. Toshkent.
8. Xodjayev, B. (2021). Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
9. Sharipova, D. M. (2022). Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirish metodlari. Pedagogika va Psixologiya Jurnal, 4(3), 112–119.
10. Yun, J., & Kim, S. (2020). Learning Through Play: Froebelian Approaches in Modern Education. International Journal of Early Childhood Education, 26(1), 55–70.